

Beste wandelaar,

Welkom in Hengelo! Deze wandeling neemt je mee door de binnenstad van Hengelo. Binnen een uur weet je alles over het ontstaan van Hengelo en laten we je alle bijzondere plekken zien van onze stad.

Het verhaal van Hengelo

Havezate Huys Hengelo... hier is waar het ooit begon. Gelegen in hartje Hengelo, net ten oosten van de Bornsestraat. Iets verderop naar het zuidwesten kruisten twee oude wegen elkaar: de huidige Oldenzaalsestraat/Deldenerstraat en de Enschedesestraat. In het gebied hiertussen ontstond het dorp Hengelo en aan de kruising van de uitvalswegen kreeg het in de 17e eeuw haar dorpsplein.

Oorlog en wederopbouw

De binnenstad had het in de Tweede Wereldoorlog zwaar te verduren. De Sint Lambertusbasiliek werd gespaard, maar de rest van het centrum werd vrijwel volledig vernietigd. Het bombardement op de Hengelose binnenstad deed Hengelo voorgoed veranderen. Het brinkdorp van weleer was verleden tijd. Na de oorlog sloegen de Hengeloërs hun handen ineen om met vereende krachten de binnenstad te vernieuwen. De wederopbouwplannen zorgden voor een metamorfose van de zwaar beschadigde binnenstad. Kijk tijdens je wandeling door de binnenstad dus vooral ook even omhoog. Zo zul je vele wederopbouwpanen zien die zo kenmerkend zijn voor onze stad.

We wensen je veel wandelplezier!

Team Hengelo Promotie

Ook beschikbaar:
Tuindorpwandeling Hengelo

Street Art Route

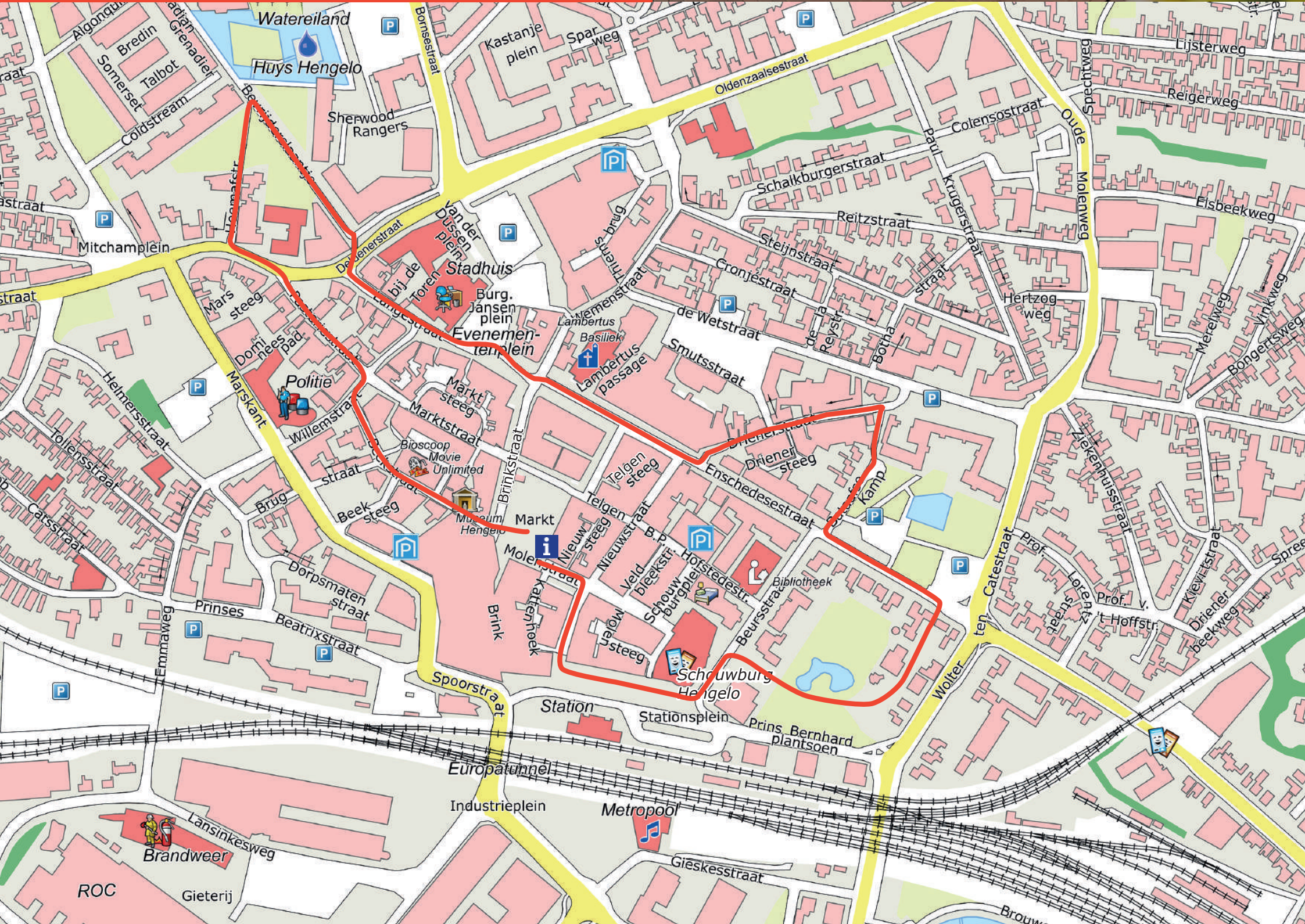

Dit is een uitgave van:
Hengelo Promotie
Markt 8, 7551 CG Hengelo
T 074-2501080
E info@hengelopromotie.nl
f @uitinhengelo.nl

Stadswandeling Hengelo

Ontdek het centrum van Hengelo in een uur.

Route en bezienswaardigheden

***RA** = rechtsaf, **LA** = linksaf, **RD** = rechtdoor*

- Het startpunt is bij Hengelo Promotie, Markt 8. **LA** de Molenstraat in.

- Op de kruising **RA** de Nieuwstraat in, richting het Stationsplein.

- Aan het einde **LA**, je staat nu op het Stationsplein.

Knooppunt Hengelo

Vanwege de opkomst van de textiel- en machine-industrie in Twente en het gebruik van steenkool hiervoor werd in 1865 de spoorlijn Almelo-Hengelo-Salzbergen geopend. Nauwelijks een halve maand na de opening van deze lijn werd de spoorlijn Hengelo-Zutphen geopend. In 1866 was de verlenging naar Enschede een feit. Toen in 1888 de verbinding Almelo-Deventer tot stand kwam werd de bereikbaarheid naar het westen beter. Het station Hengelo werd in de Tweede Wereldoorlog gebombardeerd vanwege de strategische ligging en in 1951 heropend. Neem eens een kijkje op het perron. De gietijzeren overkapping dateert van 1900 en is een Rijksmonument.

- Links aanhouden richting de Schouwburg Hengelo en ga **LA**, de Beursstraat in.

- Steek de Beursstraat over en ga het stadspark Prins Bernhardplantsoen in (ingang tegenover Schouwburg Hengelo).

Prins Bernhardplantsoen

Ooit was dit plantsoen een enorme tuin die hoorde bij de villa van de textielfabrikant De Monchy. In 1910 kocht de gemeente het stuk grond omdat er behoefte was aan ruimte voor muziekvoorstellingen. Het paviljoen is in 1930 gebouwd als theehuis, daarna heeft het ook nog dienst gedaan als volière en tentoonstellingsruimte.

- wijzen naar legereenheden van onze bevrijders.

- Loop rechtdoor tot aan het bruggetje aan de rechterkant. Dit is de “entree” van het Watereiland. Op de glasplaquette is te zien hoe Huys Hengelo en bijbehorende Kapel er vroeger uitzagen. Loop over het bruggetje, rechts van je zie je de contouren van Huys Hengelo.

Historische plek

Het is nieuwbouw wat de klok slaat, toch is dit echt de plek waar eeuwen geleden Hengelo is ontstaan. Tot het midden van de jaren '90 stonden er fabriekshallen van de HEEMAF: de Hengelosche Electriche en Mechanische Apparaten Fabriek. Na de sloop van dat complex legden archeologen de contouren bloot van het oude Huys Hengelo. Deze contouren zijn door kunstenaar Jeroen Hoogstraten verwerkt in zijn creatie Watereiland. Op dit natuurstenen reliëf wordt water gepompt. Wanneer het waterpeil weer zakt, komen achtereenvolgens de buitenmuren, de binnenmuren, de vloeren en daarmee de ligging van Huys Hengelo te voorschijn. Het symboliseert de gelaagdheid van de geschiedenis.

Huys Hengelo

Het Huys is het historische middelpunt van Hengelo, rond 1525 gebouwd. Zo ontstond de plaats Hengelo, vernoemd naar de havezate. Begin 16^e eeuw neemt Frederik van Twickelo zijn intrek in het Huys. Onder zijn bewind verrijst er rond 1530 een havezate op het eiland; een versterkt huis of boerenhoeve met een bijbehorend landgoed en boerderijen. Een havezate had specifieke rechten, zoals het innen van belastingen en het recht op een zetel in het regionale bestuur. Vanaf dat moment vestigen zich steeds meer mensen in de omgeving die aan het Huys en het landgoed verbonden zijn. Het gehucht Hengelo maakt een eerste groeispurt en staat vanaf dat moment echt op de kaart! In 1821 werd Huys Hengelo afgebroken, maar de fundamenten zijn bewaard gebleven. Deze bevinden zich onder het kunstwerk in het water. De poort

- Volg bij binnenkomst het pad rechts om de vijver.

- Loop met de bocht mee naar links langs het paviljoen en loop rechtdoor het park uit richting de Enschedesestraat.

- Sla **LA**. Stop even bij nr. 70 om het pand in Jugendstilstijl te bewonderen.

Groot verschil

Hier, op de Enschedesestraat, is het contrast tussen de verschillende panden groot. Op nr. 70 staat een opvallende Jugendstil villa met de bijzondere naam Drachenfels. Waarschijnlijk vernoemd naar een voormalige Duitse burcht, die op een dode vulkaan (de Drakenrots) stond. Het toont de welvaart van Hengelo in die periode.

Wederopbouw-architectuur

De toegepaste architectuur van deze gebouwen grijpt veelal terug op de traditionele Delftse School, maar ook moderne opvattingen zijn zichtbaar. Voor een goed beeld van de kwaliteit van deze panden moet je even naar boven kijken. De gemeente is, samen met de eigenaren van de panden, de onderpuien aan het herstellen. De wederopbouw van na de oorlog is van grote betekenis voor de geschiedenis van Hengelo. Het stadsbeeld heeft toen een ware metamorfose ondergaan en zo is Hengelo getransformeerd van dorp naar stad.

- Loop rechtdoor en steek net voor de kruising de Enschedesestraat over, de straat Bataafse Kamp in. Links zie je nog twee typische wederopbouwpanen (De Kaemer en de Rotterdamsche Bank).

Bataafse Kamp

Tot aan de Tweede Wereldoorlog stonden er op de plek van de Bataafse Kamp een aantal woningen en een villa van Stork. Tijdens de oorlog werd er in Hengelo veel verwoest, waaronder de villa. Na de oorlog werd besloten tot de bouw van een school op die plek. De school is ontworpen door G. Feenstra en E.H. van Broekhuizen en gebouwd door de Hengelose aannemer Schipper & Meijerink. Het pand is

- naar Huys Hengelo is ook bewaard gebleven en staat in de buurtgemeenschap Tweekelo.

- Loop terug en verlaat het Watereiland over het bruggetje, steek het Bevrijderslaantje over en loop het wandelpad op. Dit is het Heemafstraatje met aan het einde de stuw.

Beken van Hengelo

Hengelo dijt in de 16^e eeuw dus uit rondom Huys Hengelo. Maar de aanwezigheid van bewoning op deze locatie is verre van toevallig. Het is namelijk een strategische positie voor de bouw van nederzettingen en andere menselijke activiteiten. Verscheidene (water)wegen vloeien hier samen: de Berflo-, Driener- en Elsbeek en de Deldener- en Enschedesestraat. Vooral de Berflobeek zal een belangrijke rol spelen, wanneer de textielindustrie in Hengelo zijn intrede doet.

Textielververij

In 1854 verwerft de Oldenzaalse ondernemer C.T. Stork een industrieterrein aan de Berflo-beek en begint er een textielververij. Veel boeren vulden toen hun inkomen aan door thuis te weven. Niet lang na het verrijzen van de ververij bouwt Stork een stoomweverij; het begin van de Hengelose textielindustrie. Hier in de beek zie je de historische Stuw Drienerbeek. Deze kleine waterkering kwam tijdens de sloop van de weverij tevoorschijn. De stuw moest vroeger voorkomen dat de enorme grachten van Huys Hengelo droog kwamen te staan.

- De weg vervolgen tot aan de Deldenerstraat.

- LA** na ca. 50 meter aan de linkerkant zie je de Waterstaatskerk.

Waterstaatskerk

De Hengelose bevolking groeit en het kerkje bij Huys Hengelo takelt af. Er moet een groter godshuis komen. Juist op dat moment volgt er een Koninklijk Besluit: om een einde te maken aan de conflicten tussen katholieken en hervormden over het bezit van kerken

een kenmerkend gebouw uit de wederopbouw-tijd. Het ontwerp is sober, maar tegelijkertijd aantrekkelijk: een waardig schoolgebouw. In het gebouw komen nu woningen waarbij de historie van het gebouw behouden blijft.

- Aan het einde van de straat **LA**, de Drienerstraat in. Kijk regelmatig even omhoog, deze straat staat bekend om haar prachtige authentieke gevels.

- Einde Drienerstraat **RA**, Enschedesestraat. Doorlopen totdat je aan je rechterzijde de Sint Lambertusbasiliek ziet.

Sint Lambertusbasiliek

De in neogotische stijl gebouwde Sint Lambertusbasiliek dateert van 1890 en heeft een hoogte van bijna 80 meter en staat daarmee op de 25^e plek in Nederland. De kerk bleef tijdens de bombardementen in de Tweede Wereldoorlog grotendeels gespaard. In 1974 werd de kerk uitgeroepen tot Rijksmonument en in 1988 werd zij door Paus Johannes Paulus II verheven tot basiliek.

Het is weer mogelijk om een rondje om de kerk te lopen en te genieten van de mooi aangelegde kerktuin.

- Op de kruising **RD** richting Burg. Jansenplein.

Burgemeester Jansenplein

Met 52 springende en verlichte fonteinen heeft het één van de grootste fonteinwerken van Nederland. Hier wordt ook de nieuwe horecawand gebouwd. Dit vormt straks het gezellige hart van de grootschalig getransformeerde binnenstad van Hengelo. In de horecawand komen twee unieke horecaformules die samen een extra toevoeging brengen aan het totale aanbod in Hengelo.

- Houdt links aan, je passeert het stadhuis.

Stadhuis

Het huidige stadhuis is een voorbeeld van de Delftse School, aangevuld met Scandinavische en Italiaanse stijkenmerken. Achter de vijf grote

- worden er onder controle van het ministerie van Waterstaat vele nieuwe kerken gebouwd. Zo ontstaat de naam ‘Waterstaatskerk’. Deze is gebouwd in 1839 en heeft een neoclassicistische stijl. Bijzonder is de entree; die bevindt zich in de zijgevel en niet aan de voorkant in de zuilengalerij.

- Steek de Deldenerstraat over en loop de Pastoriestraat in. Je passeert hier verschillende oude panden zoals het Thomassonhuis rechts op de hoek, Dr. Poolhuis (rechts nr. 43) en ‘t Neutje (links), het oudste café van Hengelo (1600).

Café ‘t Neutje

Op nr.14 staat het oudste nog bestaande pandje van Hengelo: café ‘t Neutje. Dit karakteristieke pand is zo’n vier eeuwen geleden gebouwd en fungeert al die tijd als kroeg. Let vooral eens op de zijgevel, die onder andere bestaat uit leem, mest en stro. De voorgevel heeft een ‘gespleten persoonlijkheid’: hij is deels bepleisterd en deels gemetseld.

- Op het kruispunt **RA**, de Willemstraat in.

- Eerste weg **LA**, Beekstraat. Links zie je de bioscoop en verderop het Museum Hengelo.

Museum Hengelo

Dit museum over de geschiedenis van Hengelo is gevestigd in een meer dan 100 jaar oude patriciërswoning. Oorspronkelijk was het een winkelwoonhuis dat in 1881 werd verbouwd tot herenhuis en nu als museum dienst doet. In het museum wandel je als het ware naar het verleden toe. Museum Hengelo heeft wisselende exposities met uiteenlopende onderwerpen en beschikt ook over een documentatiecentrum met bibliotheek. Het historisch archief omvat onder meer verenigings- en familiearchieven, kaarten, plattegronden en een knipselarchief. Kortom, als je iets wilt weten over de geschiedenis van de stad ben je in Museum Hengelo op de juiste plek.

vensters liggen de burgerzaal en de raadzaal. Ook het college van B&W zetelt op deze verdieping, die als het ware gedragen wordt door de zuilengalerij. De toren, ontworpen door architect Berghoef, is gebaseerd op de Toscaanse torens van de Torre del Magnia in Siena en de toren van het Palazzo Vecchio in Florence. De toren bevat een carillon met 47 klokken en is één van de grootste van Nederland. Het nieuwe gemeentehuis, geopend in februari 2020 is gekoppeld aan het oude stadhuis.

- Loop rechtdoor, de straat gaat over in de Langestraat. Je passeert links van je het Lambooijhuis.

Het Lambooijhuis

Ze valt nu een beetje in het niet, naast en tegenover de drie verdiepingen tellende panden. Maar aandoenlijk is zij wel, deze 19^e eeuwse stadsboerderij. Het voorste gedeelte bestond uit het woongedeelte, met daarachter de deel met de stallen. Deze boerderij is vernoemd naar de kunstschilder Henri Lambooi (1885 - 1974) die bijna vijftig jaar op dit adres heeft gewoond. Lambooi kreeg teken- en schilderles van de Twentse kunstenaar Johan Marinus Tibbe en schilderde onder meer Twentse landschappen aan de hand van zelfgemaakte foto’s. Ook ontwierp hij glas-in-loodramen.

- We maken nu even een klein uitstapje buiten het stadscentrum. Loop rechtdoor. Steek de Deldenerstraat over via de voetgangersoversteek plaats. Je loopt nu het Bevrijderslaantje in, blijf hier rechts lopen.

Laan van onze bevrijders

Dit Bevrijderslaantje is de toegang tot de moderne wijk Thiemsland, gebouwd op een voormalige fabriekslocatie. Tijdens WOII wordt Hengelo, net als de rest van Nederland, bezet door de Duitsers. Tot grote vreugde van de bevolking rollen op 3 april 1945 de geallieerde tanks binnen. Diverse uitingen in dit laantje verwijzen naar onze bevrijders. Zo is er het glazen monument op de brug met de tekst ‘Met dank aan onze bevrijders’, en zijn er straatnamen en plaquettes in de wijk die ver-

- Aan het einde van de Beekstraat kom je weer op het marktplein en loop je tegen de Brinktoren aan.

Brinktoren

Herkenningspunten voor de binnenstad van Hengelo zijn de drie torens: de Stadhuistoren, de toren van de Sint Lambertusbasiliek en de Brinktoren. Hengelo heeft nooit stadsrechten gehad, in tegenstelling tot de omringende steden Almelo, Oldenzaal, Enschede en Delden. Hengelo mag dus eigenlijk geen stad worden genoemd. De andere steden spreken daarom denigrerend van Hengeler Weend, Hengelose lucht. In antwoord daarop werd op de Brinktoren, op de markt van Hengelo, een windwijzer gezet die een lange neus maakt naar de omringende steden. Deze heet de Hengeler Weendwiezer.

- Op het marktplein staat ook het kunstwerk ‘Badgasten’. Vijf metershoge bronzen beren op zoek naar vis, ontworpen door kunstenares Marjolijn Mandersloot. Dit is ook het eindpunt van de stadswandeling.

De Markt

Bij het bombardement in oktober 1944 werd de binnenstad van Hengelo bijna compleet verwoest. Eén grote ravage was het: in totaal werden maar liefst 485 panden vernietigd, 373 zwaar beschadigd en ruim 3000 licht beschadigd. Direct na de oorlog werd gestart met het Wederopbouwplan. Er moest structuur komen in de rommelige bebouwing van het snel groeiende Hengelo. Er kwam een nieuw stratenplan en de markt kreeg een nieuwe locatie en ruimte voor de jaarlijkse taptoe. De vakken op het oorspronkelijke plein waren daarbij handige afbakeningen. Maar de muziekkorpsen verdwenen en zo ook de taptoe.

Inmiddels is het marktplein volledig veranderd en heringericht en is er een groen, levendig marktplein ontstaan met op woensdag en zaterdag de warenmarkt. Neem vooral ook eens in de avonden een kijkje op het plein. De verlichting zorgt voor een prachtige aanblik.